رئیس کل بانک مرکزی تاکید کرد:

لزوم واقع بینی صندوق بین المللی پول در ارزیابی از اقتصاد ایران

رئیس‌کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بر تاب‌آوری شاخص‌ها و ظرفیت‌های کشور در مدیریت تعادل‌های پولی و ارزی تأکید کرد و یادآور شد که صندوق بین‌المللی پول، به‌عنوان یک نهاد تخصصی بین‌المللی، شایسته است در ارزیابی‌های اقتصادی خود رویکردی واقع‌بینانه، حرفه‌ای و به دور از فشارهای بیرونی اتخاذ کند.

به گزارش زمان از پایگاه اطلاع‌رسانی دولت، عبدالناصر همتی، رئیس‌کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، در حاشیه نشست‌های سالانه صندوق بین‌المللی پول (IMF) با دکتر «جهاد ازور» (Jihad Azour)، مدیر بخش خاورمیانه و آسیای مرکزی این نهاد مالی بین‌المللی، دیدار و گفت‌وگو کرد. در این نشست که در چارچوب رایزنی‌های دوره‌ای میان مقامات ارشد پولی کشور و مسئولان صندوق بین‌المللی پول برگزار شد، طرفین آخرین تحولات اقتصاد کلان منطقه و افق رشد کشورهای منطقه خاورمیانه و آسیای مرکزی را مورد بحث و تبادل‌نظر قرار دادند. همتی در این نشست بر تاب‌آوری شاخص‌ها و ظرفیت‌های کشور در مدیریت تعادل‌های پولی و ارزی تأکید کرد و یادآور شد که صندوق بین‌المللی پول، به‌عنوان یک نهاد تخصصی بین‌المللی، شایسته است در ارزیابی‌های اقتصادی خود رویکردی واقع‌بینانه، حرفه‌ای و به دور از فشارهای بیرونی اتخاذ کند و اثرات ناشی از محدودیت‌ها، شوک‌های ژئوپلیتیک و موانع تجارت و پرداخت‌های بین‌المللی را به دقت در گزارش‌های ادواری خود منعکس سازد.

رئیس‌کل بانک مرکزی، همچنین پیگیری حقوق قانونی جمهوری اسلامی ایران نزد صندوق، از جمله بهره‌مندی از ظرفیت‌های فنی، اعتباری و دسترسی به منابع حق برداشت مخصوص (SDR) را مورد تأکید قرار داد.

در ادامه این دیدار، دکتر جهاد ازور نیز با ارائه گزارشی از آخرین برآوردهای دپارتمان خاورمیانه و آسیای مرکزی پیرامون چالش‌های پیش‌روی اقتصادهای در حال ظهور و منطقه، بر تداوم گفت‌وگوها و گسترش همکاری‌های فنی میان صندوق بین‌المللی پول و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تأکید کرد.

بدون رونق تولید، پول ملی تقویت نمی‌شود

نایب‌رئیس کمیسیون اقتصاد کلان اتاق بازرگانی ایران با تاکید بر اینکه بدون رونق تولید و سرمایه گذاری، تقویت پول ملی ممکن نیست، گفت: استفاده از ظرفیت‌های بازار سرمایه در کنار اصلاح شیوه تخصیص تسهیلات بانکی می‌تواند بخشی از فشار تأمین مالی بر شبکه بانکی را کاهش دهد و مسیرهای متنوع‌تری برای تأمین منابع مورد نیاز بنگاه‌های اقتصادی ایجاد کند.

به گزارش زمان به نقل ازایرنا، پایداری ارزش پول ملی از مهم‌ترین شاخص‌های ثبات اقتصادی هر کشور به شمار می‌رود که تنها با مداخله در بازار ارز یا محدود کردن تقاضا قابل تقویت نیست و به مجموعه‌ای از متغیرهای مرتبط با تولید، سرمایه‌گذاری، تورم، تجارت خارجی و ارتباطات مالی وابسته است. در اقتصادی که بنگاه‌ها برای تامین مواد اولیه و ماشین‌آلات با هزینه‌های فزاینده مواجه‌اند و بخش مهمی از منابع مالی صرف حفظ فعالیت‌های جاری می‌شود، اصلاح سازوکار تخصیص منابع و فراهم کردن امکان سرمایه‌گذاری جدید اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. در چنین شرایطی، نحوه عملکرد شبکه بانکی، هزینه انتقال ارز و امکان استفاده از ظرفیت‌های بازار سرمایه و همکاری‌های مالی منطقه‌ای، بخشی از عوامل تعیین‌کننده چشم‌انداز تولید و تجارت محسوب می‌شوند. بررسی این مسائل نشان می‌دهد که سیاست ارزی را نمی‌توان جدا از سیاست‌های تولیدی، پولی و تجاری ارزیابی کرد؛ زیرا تغییرات هر یک از این حوزه‌ها می‌تواند بر هزینه بنگاه‌ها، سطح قیمت‌ها و در نهایت قدرت خرید خانوارها اثر بگذارد.

محمد خاکی، نایب‌رئیس کمیسیون اقتصاد کلان اتاق بازرگانی ایران، با اشاره به اثرگذاری همزمان عوامل اقتصادی و سیاسی بر نرخ ارز، تاکید کرد: تقویت ارزش پول ملی به حل مشکلات تولید، افزایش تولید ناخالص داخلی، کنترل و هدایت نقدینگی به سمت فعالیت‌های مولد و جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی وابسته است. وی با تاکید بر اینکه یکی از راههای بهبود شرایط اقتصادی، هدایت منابع موجود بویژه منابع بانکی به سمت تولید است، افزود: بررسی ها نشان می دهد بخش قابل توجهی از منابع مالی در شبکه بانکی به تسهیلات تکلیفی و تأمین سرمایه در گردش اختصاص می‌یابد و همین امر موجب می شود که اقتصاد در جذب سرمایه‌گذاری جدید و به بهره‌برداری رساندن طرح‌های تازه با محدودیت منابع مالی مواجه باشد. خاکی خاطر نشان کرد: افزایش هزینه مبادلات ارزی در شرایط تحریم یکی از عوامل فشار بر تولید است که استفاده از پیمان‌های پولی دوجانبه، ارزهای محلی و سازوکارهای تهاتری می‌تواند در کاهش وابستگی به شبکه مالی مبتنی بر دلار مؤثر باشد، هرچند این ابزارها در شرایط فعلی با محدودیت‌هایی روبه‌رو هستند.

این فعال اقتصادی در پاسخ به این پرسش که نرخ ارز در شرایط فعلی بیشتر تحت تأثیر عوامل اقتصادی مانند تورم و نقدینگی قرار دارد یا از متغیرهای سیاسی، تحریم‌ها و جنگ تاثیر می پذیرد، اظهار کرد: همه این عوامل در تعیین نرخ ارز موثر هستند زیرا کاهش صادرات، نبود تبادلات بانکی و بازنگشتن ارز حاصل از صادرات محصولات نفتی و غیرنفتی، در کنار تورم و شرایط سیاسی حاکم بر کشور، از جمله عواملی هستند که بر ارزش پول ملی اثر می‌گذارند. خاکی افزود: مشکلات ناشی از جنگ و تنش‌های موجود نیز در همین چارچوب بر بازار ارز و ارزش پول ملی تأثیرگذار هستند و سبب بروز نوسان در بازار ارز می شوند.نایب‌رئیس کمیسیون اقتصاد کلان اتاق ایران با اشاره به وضعیت تولید و سرمایه‌گذاری در کشور گفت: در عین حال باید توجه داشت که تولید در کشور روند کاهشی داشته و حتی در یک دهه اخیر نرخ تشکیل سرمایه منفی بوده است به طوری که نه تنها نرخ رشد اقتصادی در سال ۱۴۰۵ منفی شد، بلکه در بهار امسال به منفی ۱۰ درصد هم رسید که همه این عوامل بر کاهش ارزش پول ملی تاثیر می گذارد. وی ادامه داد: حتی اگر شرایط سیاسی حاکم بر کشور و ریسک‌های ناشی از جنگ را به‌طور جداگانه در نظر بگیریم، ضعف تولید، تداوم رکود، افزایش تورم و منفی بودن نرخ تشکیل سرمایه، هر یک از عوامل تعیین کننده نرخ ارز هستند. خاکی با تأکید بر اینکه تقویت ارزش پول ملی به مجموعه‌ای از اصلاحات اقتصادی نیاز دارد، اظهار کرد: ارزش پول ملی زمانی تقویت می‌شود که بتوانیم مشکلات تولید را حل کنیم، تولید ناخالص داخلی افزایش پیدا کند، رشد نقدینگی را کنترل کنیم و نقدینگی را به سمت تولید و فعالیت‌های مولد هدایت کنیم. وی جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی را نیز از الزامات بهبود وضعیت پول ملی دانست و افزود: اگر این اتفاق‌ها رخ دهد، نرخ ارز می‌تواند در کوتاه‌مدت کاهش پیدا کند و در بلندمدت نیز نرخ برابری پول ملی بهبود یابد. تقویت پول ملی را نمی‌توان صرفاً به اقدامات مقطعی در بازار ارز محدود کرد، بر ضرورت افزایش ظرفیت تولید و ایجاد زمینه برای سرمایه‌گذاری جدید نیز اهمیت دارد زمانی که منابع مالی به جای فعالیت‌های غیرمولد به سمت تولید هدایت شوند و اقتصاد امکان رشد و توسعه ظرفیت‌های خود را پیدا کند، شرایط برای تقویت ارزش پول ملی نیز فراهم خواهد شد. خاکی در پاسخ به پرسشی درباره نحوه تخصیص منابع بانکی و پیامدهای تمرکز بانک‌ها بر فعالیت‌های بنگاه‌داری، با اشاره به آمار تسهیلات پرداختی گفت: هنگامی که آمار پرداخت‌های بانکی را بررسی می‌کنیم، مشاهده می‌شود که بخش عمده‌ای از تسهیلات در قالب تسهیلات تکلیفی پرداخت می‌شود که تأثیر چندانی بر تولید ندارند.

وی افزود: بخش دیگری از پرداخت‌های بانکی نیز عمدتاً در قالب سرمایه در گردش بنگاه‌های اقتصادی انجام می‌شود. بررسی این موضوع نشان می‌دهد که تسهیلات بانکی به سمت سرمایه‌گذاری جدید نرفته و بیشتر برای تأمین سرمایه در گردش بنگاه‌ها اختصاص یافته است. نایب‌رئیس کمیسیون اقتصاد کلان اتاق ایران ادامه داد: این وضعیت نشان می‌دهد که در جذب سرمایه‌گذاری موفق نبوده‌ایم و طرح‌های جدید نیز به مرحله بهره‌برداری نرسیده‌اند؛ در واقع، تلاش اصلی بنگاه‌ها این است که وضعیت موجود خود را حفظ کنند.

خاکی با اشاره به بخش دیگری از آمار تسهیلات بانکی اظهار کرد: بررسی آمارها نشان می‌دهد که بخش عمده پرداخت‌ها به شرکت‌های بزرگ دولتی اختصاص یافته و سهم شرکت‌های کوچک و متوسط بخش خصوصی کمتر بوده است. به هر حال، بانک‌ها نیز در شرایط فعلی تشخیص داده‌اند که تسهیلات را بیشتر در اختیار بنگاه‌های بزرگ قرار دهند؛ زیرا از دیدگاه خودشان، بازگشت این منابع از سوی بنگاه‌های بزرگ ممکن است مطمئن‌تر و آسان‌تر باشد.این فعال اقتصادی با اشاره به افزایش نیاز بنگاه‌ها به منابع مالی گفت: سرمایه در گردش مورد نیاز بنگاه‌ها در شرایط فعلی، در مقایسه با گذشته، به‌شدت افزایش یافته است. با توجه به نرخ ارز و تورم فزاینده حاکم بر کشور، نیاز واحدهای تولیدی به سرمایه در گردش نسبت به سال‌های گذشته چند برابر شده است. بنابراین، نگاه بانک‌ها به تأمین سرمایه در گردش نیز باید کاملاً متفاوت و متناسب با تورم، افزایش قیمت‌ها و به‌ویژه رشد قیمت مواد اولیه باشد. خاکی با اشاره به ضرورت استفاده از ظرفیت بازار سرمایه برای تأمین مالی اقتصاد اظهار کرد: توجه به بازار سرمایه در شرایط فعلی می‌تواند به اقتصاد کشور کمک کند تا بخشی از نیاز بنگاه‌ها به نقدینگی و منابع مالی از این مسیر تأمین شود. باید کمک کنیم منابع نقدینگی کشور نیز به سمت بازار سرمایه حرکت کند تا تأمین مالی بنگاه‌ها صرفاً به شبکه بانکی وابسته نباشد. نایب‌رئیس کمیسیون اقتصاد کلان اتاق ایران، اضافه کرد: استفاده از ظرفیت‌های بازار سرمایه در کنار اصلاح شیوه تخصیص تسهیلات بانکی می‌تواند بخشی از فشار تأمین مالی بر شبکه بانکی را کاهش دهد و مسیرهای متنوع‌تری برای تأمین منابع مورد نیاز بنگاه‌های اقتصادی ایجاد کند.

رکوردشکنی اسقاط خودروهای فرسوده در شهریور ماه

مدیر ستاد نوسازی ناوگان حمل‌ونقل و اسقاط خودروهای فرسوده از رکوردشکنی اسقاط خودروهای فرسوده در شهریور خبر داد.

به گزارش زمان به نقل ازتسنیم، محمدصادق حاتمی، مدیر ستاد نوسازی ناوگان حمل‌ونقل و اسقاط خودروهای فرسوده با تشریح روند اسقاط خودروهای فرسوده در کشور، از افزایش قابل توجه آمار اسقاط در ماه‌های اخیر خبر داد و اعلام کرد که این روند پس از اصلاح آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۰ قانون ساماندهی صنعت خودرو، بار دیگر صعودی شده است.حاتمی با اشاره به عملکرد اسقاط خودرو در دو دهه گذشته اظهار کرد: از سال ۱۳۸۵ تاکنون، نزدیک به ۲ میلیون و ۷۲۰ هزار دستگاه خودرو در کشور اسقاط شده است که حدود ۷۰۰ هزار دستگاه، معادل ۲۵ درصد کل این آمار، به دوره‌ای مربوط می‌شود که از سال ۱۴۰۱ آغاز شده است. وی با بیان اینکه در سال‌های اخیر جهش قابل توجهی در اسقاط خودروهای فرسوده رخ داده است، افزود: در سال ۱۴۰۳ حدود ۳۴۹ هزار دستگاه و در سال ۱۴۰۴ حدود ۲۰۵ هزار دستگاه خودرو اسقاط شد. همچنین از ابتدای سال جاری تا زمان انجام این گفت‌وگو-۲۲ مهرماه- نزدیک به ۸۵ هزار دستگاه خودرو اسقاط شده است. وی ادامه داد: با وجود تعطیلی‌ها و شرایطی که در ماه‌های اخیر بر کشور حاکم بود و موجب ایجاد رکود در این روند شد، در شهریورماه موفق شدیم حدود ۲۸ هزار دستگاه خودرو را اسقاط کنیم؛ آماری که از رکوردشکنی در عملکرد ماهانه اسقاط خودرو در ۲۰ ماه گذشته حکایت دارد. وی با اشاره به افزایش سرعت اسقاط خودروها گفت: میزان اسقاط روزانه که در مقطعی به حدود ۳۴۹ دستگاه رسیده بود، اکنون به نزدیک هزار و ۴۰۰ دستگاه در روز افزایش یافته است. امیدواریم با تداوم این روند، هدف اسقاط ۲۵۰ هزار دستگاه خودرو در سال جاری محقق شود و در سال آینده نیز بتوانیم به هدف پیش‌بینی‌شده در برنامه هفتم پیشرفت، یعنی اسقاط سالانه ۵۰۰ هزار دستگاه خودرو، نزدیک شویم.حاتمی در ادامه، یکی از دلایل محقق نشدن اهداف اسقاط خودرو در سال‌های گذشته را مغایرت برخی مفاد آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۰ با قانون ساماندهی صنعت خودرو عنوان کرد و گفت: در قانون، به ازای تولید هر چهار دستگاه خودرو، اسقاط یک دستگاه خودرو پیش‌بینی شده بود؛ اما در آیین‌نامه اجرایی مصوب سال ۱۴۰۲، این نسبت به یک دستگاه اسقاط به ازای هر ۱۲ دستگاه خودرو تغییر یافته بود. وی توضیح داد: این تفاوت در ضرایب موجب شده بود الزام اسقاط متناسب با قانون اجرا نشود. برای مثال، اگر تولید خودرو به یک میلیون و ۲۰۰ هزار دستگاه می‌رسید، بر اساس نسبت یک به ۱۲، الزام اسقاط حدود ۱۰۰ هزار دستگاه بود؛ در حالی که اجرای نسبت یک به چهار می‌توانست الزام اسقاط بیشتری ایجاد کند.مدیر ستاد نوسازی ناوگان حمل‌ونقل و اسقاط خودروهای فرسوده افزود: انباشت گواهی‌های اسقاط، نبود محل مصرف کافی برای این گواهی‌ها و اجرا نشدن کامل الزامات قانونی، از جمله عواملی بود که در سال‌های گذشته بر روند اسقاط تأثیر گذاشت.حاتمی با اشاره به اصلاح آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۰ گفت: با اصلاح این آیین‌نامه و تطبیق آن با حکم قانون، نسبت یک دستگاه خودروی اسقاطی به ازای هر چهار دستگاه خودروی تولیدی بار دیگر مبنای اجرا قرار گرفت. آیین‌نامه اصلاح‌شده که در ۱۲ مردادماه سال ۱۴۰۵ به تصویب رسیده بود، از ۱۲ شهریورماه وارد مرحله اجرا شد و در پی آن، در شهریورماه رکورد عملکرد ۲۰ ماه گذشته شکسته شد.وی ابراز امیدواری کرد که روند افزایشی اسقاط خودروهای فرسوده در مهرماه نیز ادامه یابد و شمار خودروهای اسقاط‌شده در این ماه از ۳۵ هزار دستگاه فراتر رود.

نفت و انرژی

پالایشگاه فاز ۱۴ پارس جنوبی با تمام ظرفیت به مدار می آید

مدیرعامل شرکت نفت و گاز پارس از ثبت پیشرفت حدود ۸۰ درصدی طرح بازسازی پالایشگاه فاز ۱۴ پارس جنوبی خبر داد و گفت: با تکمیل روند بازسازی، این پالایشگاه امسال با ظرفیت کامل در مدار قرار می‌گیرد.

به گزارش زمان به نقل از وزارت نفت، ایرج دهقانی در بازدید از پالایشگاه فاز ۱۴ پارس جنوبی افزود: با بسیج نیروها و امکانات، برنامه‌ریزی مناسب، تعامل مثبت بخش‌های کارفرمایی و پیمانکاری و کار و تلاش پیوسته، اکنون پیشرفت طرح بازسازی این پالایشگاه به حدود ۸۰ درصد رسیده است.

وی، ضمن بازدید از فعالیت‌های جاری بازسازی این پالایشگاه، گفت: بازسازی آخرین بخش آسیب‌دیده نیز در جریان است و با توجه به میزان پیشرفت حاصل شده و برنامه‌ریزی‌های آتی، امیدواریم این ترین (واحد فرآورش گاز) نیز احیا و فاز ۱۴ امسال با ظرفیت کامل در خدمت جریان تامین گاز کشور قرار گیرد.

مدیرعامل شرکت نفت و گاز پارس با اشاره به آسیب‌دیدگی این پالایشگاه در جنگ ۱۲روزه، گفت: شرکت نفت و گاز پارس از تجارب بازسازی این پالایشگاه در فرایند بازسازی‌های پالایشگاه‌های سوم و پنجم نیز که در جنگ رمضان آسیب دیدند استفاده کرده و احیا تدریجی واحدهای آسیب‌دیده را در دستورکار قرار داده است. دهقانی با اشاره به سفر سرپرست وزارت نفت به عسلویه و بازدید از پالایشگاههای آسیب‌دیده در جنگ تحمیلی اخیر، ادامه داد: در این بازدیدها و جلسات برگزارشده با حضور سرپرست وزارت نفت، تصمیمات خوبی برای پیشبرد هرچه سریع‌تر عملیات بازسازی اتخاذ شده است و امیدواریم بتوانیم با اجرای راهبردهای اتخاذشده، حامل خبرهای خوبی از بازسازی پالایشگاه‌های سوم و پنجم باشیم.

سال گذشته ۲۲ میلیارد دلار محصول پتروشیمی تولید و ۱۰ میلیارد دلار آن صادر شد

معاون وزیر نفت و مدیرعامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی، ارزش محصولات تولیدشده در صنعت پتروشیمی در سال ۱۴۰۴ را بیش از ۲۲ میلیارد دلار دانست و گفت: از این مقدار، ۱۲ میلیارد دلار صادر و بیش از ۱۰ میلیارد دلار در داخل فروخته شده است.

به گزارش زمان به نقل از وزارت نفت، امید شاکری روز شنبه در نشست هم‌اندیشی سرپرست وزارت نفت با مدیرعامل و مدیران ارشد شرکت ملی صنایع پتروشیمی در محل این شرکت با تاکید بر اینکه اهداف برنامه هفتم پیشرفت بر توسعه زنجیره ارزش محصولات پتروشیمی متمرکز شده است، اعلام کرد: صنعت پتروشیمی در سال ۱۴۰۴ با ظرفیت نصب‌شده سالانه بیش از ۱۰۱ میلیون تن، بیش از ۷۵ میلیون تن محصول تولید کرده است.

وی میزان سرمایه‌گذاری در صنعت پتروشیمی را تا پایان ۱۴۰۴، ۹۱ میلیارد و ۶۰۰ میلیون دلار اعلام کرد و گفت: این سرمایه‌گذاری نقش بسزایی در جلوگیری از خام‌فروشی و ارزآوری دارد.

مدیرعامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی با اشاره به سهم قابل توجه صنعت پتروشیمی در جذب سرمایه گفت: سهم صنعت پتروشیمی از مصرف گاز در کشور به ۱۰ درصد هم در سال ۱۴۰۴ نرسیده است اما با سرمایه‌گذاری ایجاد شده ۲۲ میلیارد دلار ارزش افزوده ایجاد کرده است.

شاکری با اشاره به محدودیت‌های تامین خوراک صنایع پتروشیمی در زمستان یادآور شد: صنعت پتروشیمی باید برای بقا و تامین خوراک پایدار به توسعه بالادست ورود کند همان‌طور که اکنون طرح‌های بسیاری برای جمع‌آوری گازهای همراه را در دستور کار دارد.

برنامه افزایش حدود ۱۵ میلیون تنی ظرفیت تولید تا پایان برنامه هفتم

مدیرعامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی با اعلام اینکه ظرفیت نصب‌شده صنعت پتروشیمی براساس برنامه‌ریزی انجام‌شده در برنامه هفتم توسعه به حدود ۱۱۱ میلیون تن در سال باید برسد، گفت: از ابتدای برنامه هفتم حدود ۱۵ میلیون تن به ظرفیت این صنعت افزوده می‌شود.

وی با اشاره به تاثیر بالای صنعت پتروشیمی در ایجاد اشتغال در کشور تصریح کرد: با احتساب فقط یک حلقه، صنعت پتروشیمی در سال ۱۴۰۲ برای ۱۴۸ هزار نفر به‌طور مستقیم و به‌طور غیرمستقیم برای یک میلیون و ۲۱۵ هزار نفر اشتغالزایی داشته است.

شاکری به هزینه‌کرد نزدیک به ۲ هزار میلیارد تومانی صنایع پتروشیمی در مسئولیت‌های اجتماعی در سال ۱۴۰۲ اشاره و اظهار کرد: با دستور رئیس‌جمهوری، همه اعتبارات مسئولیت‌های اجتماعی این صنعت امسال در توسعه آموزش الکترونیکی مدارس صرف می‌شود.

مدیرعامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی مدیریت بحران در صنعت پتروشیمی در دوران جنگ تحمیلی ۱۲ و ۴۰ روزه را مطلوب دانست و گفت: بازسازی تاسیسات آسیب‌دیده صنعت پتروشیمی با روندی مناسب در حال انجام است و اکنون ۶۰ درصد از ظرفیت از دست‌رفته به چرخه تولید بازگشته است.

نگاه روز

سه اهرم مهار نقدینگی

رشد نقدینگی به کمترین سطح ۲۰ ماه اخیر رسید؛ اما در اقتصاد جنگ‌زده، حفظ این ترمز پولی حیاتی‌تر از همیشه است.

طبق اظهارات اخیر رییس‌کل بانک مرکزی، رشد ماهانهٔ نقدینگی در شهریور ۱۴۰۵ به ۱٫۳ درصد رسیده است. این رشد ماهانه کمترین رقم از دی ۱۴۰۳ تاکنون محسوب می‌شود. رشد نقطه‌به‌نقطهٔ نقدینگی نیز از اوج ۴٫۶ ۵درصدی در خرداد به ۶٫۱ ۵ درصد در شهریور کاهش یافته است.

این روند در شرایطی رقم خورده است که اقتصاد ایران با جنگ، محاصرهٔ دریایی و سقوط ارزش پول ملی روبه‌روست. انتظار کارشناسان مبنی بر این بود که هزینه‌های بازسازی و شرایط جنگی کشور، به شتاب گرفتن خلق پول بینجامد، اما داده‌ها تاکنون خلاف این انتظار را نشان می‌دهند. سه اقدام بانک مرکزی در کاهش شتاب نقدینگی نقش داشته است: افزایش نرخ ذخیره قانونی بانک‌ها، اعمال سخت‌گیرانه‌تر کنترل مقداری ترازنامه بانک‌ها و کاهش استقراض دولت از بانک مرکزی. اهمیت کاهش رشد نقدینگی در زمانی که زمزمه بروز ابرتورم در کشور به گوش می‌رسد، دوچندان است.

از منظر اقتصاد، جهش تورم معمولاً حاصل همزمانی سه عامل است: ۱. رکود و کوچک شدن اقتصاد ۲. کسری تراز پرداخت‌ها و حساب جاری ۳. انبساط شدید پولی. با توجه به رشد اقتصادی منفی در بهار امسال و کاهش درآمدهای نفتی و ارزی ناشی از محاصره، دو ضلع نخست این مثلث تا حدی شکل گرفته است. در چنین شرایطی، انضباط پولی تنها مانع میان اقتصاد ایران و بحران تورمی است. هرگونه عقب‌نشینی از این سیاست، از جمله بازگشت به استقراض از بانک مرکزی یا تأمین هزینه‌های جنگ از محل خلق پول، ضلع سوم این مثلث را کامل می‌کند. در آن صورت اقتصاد وارد مارپیچی تورمی می‌شود که مهار آن به‌مراتب پرهزینه‌تر از حفظ انضباط امروز خواهد بود. نقدینگی یکی از مهم‌ترین متغیرهای اقتصادی محسوب می‌شود چراکه اقتصاددانان رشد این متغیر را اصلی‌ترین عامل تورم می‌دانند. حجم نقدینگی در ایران از ۱۵۵۸۰ هزار میلیارد تومان در پایان اسفند ۱۴۰۴ با رشدی حدود ۲۱درصدی در شش ماه نخست سال، به حدود ۱۸۸۰۰ هزار میلیارد تومان در پایان شهریور رسیده است. رشد نقدینگی در شش ماه نخست ۱۴۰۴ حدود ۲۲٫۲ درصد بود. به‌بیان دیگر، با وجود شرایط جنگی و فشارهای ارزی، سرعت خلق پول امسال اندکی کمتر از سال گذشته بوده است.

سه اهرم مهار نقدینگی

کاهش شتاب نقدینگی حاصل سه اقدام مشخص در سیاست پولی بوده است: نخستین اقدام، افزایش نرخ ذخیره قانونی بانک‌ها به‌میزان مجموعاً ۱٫۵ واحد درصد بود. این اقدام بخش بیشتری از منابع بانک‌ها را نزد بانک مرکزی نگه می‌دارد و توان آن‌ها در خلق اعتبار را محدود می‌کند. این سیاست از جمله سیاست‌های انقباضی است که در دسترس سیاست‌گذار پولی وجود دارد. اقدام دوم، اعمال سخت‌گیرانه‌تر کنترل مقداری ترازنامهٔ بانک‌ها و جریمهٔ بانک‌های متخلف بود. با این سازوکار، رشد دارایی‌ها و تسهیلات بانک‌ها در سقف مشخصی نگه داشته می‌شود و بانکی که از این سقف عبور کند هزینهٔ مستقیم می‌پردازد. کنترل ترازنامه از ادوار گذشته نیز وجود داشته، اما در چند ماه اخیر این سیاست و جریمه‌های تخلف از آن سخت‌گیرانه‌تر اعمال شده است. اقدام سوم، کاهش استقراض دولت از بانک مرکزی و اتکا به حساب‌های پشتیبان برای تأمین هزینه‌ها بود. این اقدام اهمیت ویژه‌ای دارد؛ چرا که در دوران جنگ و کاهش درآمدهای نفتی، ساده‌ترین راه برای دولت، تأمین کسری از محل پایه پولی است؛ راهی که در کوتاه‌مدت کم‌هزینه به‌نظر می‌رسد، اما مستقیماً به تورم منتقل می‌شود.

مثلث ابرتورم، دو ضلع شکل گرفته

تجربهٔ کشورهایی که گرفتار ابرتورم شده‌اند نشان می‌دهد این پدیده معمولاً حاصل همزمانی سه عامل است: ۱. رشد اقتصادی منفی و کوچک شدن اقتصاد ۲. کسری تراز پرداخت‌ها و حساب جاری ۳. و انبساط شدید پولی. هر یک از این عوامل به‌تنهایی تورم را بالا می‌برند، اما ترکیب هر سه است که یک اقتصاد را می‌تواند از تورم مزمن به ابرتورم برساند. اقتصاد ایران اکنون دو ضلع نخست این مثلث را تجربه می‌کند: صندوق بین‌المللی پول در گزارش ژوئیه خود پیش‌بینی کرده است اقتصاد ایران در سال ۲۰۲۶ حدود ۵٫۴ درصد کوچک خواهد شد. آمارهای رسمی نیز نشان می‌دهد رشد اقتصادی بهار امسال منفی ۱۰ درصد بوده است، که پایین‌ترین نرخ رشد اقتصاد ایران در چندین سال گذشته به حساب می‌آید. همزمان، با تداوم محاصره دریایی، بارگیری نفت در پایانه‌های صادراتی در شهریور به‌شدت کاهش پیدا کرده است. برای اقتصادی که بخش بزرگی از ارز خود را از نفت تأمین می‌کند، توقف صادرات به‌معنای کسری جدی در حساب جاری است. نشانه این فشار در بازار ارز نیز دیده می‌شود؛ جایی که نرخ دلار در مهرماه به رکورد حدود ۲۷۰ هزار تومان رسید.

ضلع سوم، خط قرمز سیاست‌گذار

در چنین شرایطی، انضباط پولی تنها مانعی است که اقتصاد ایران را از ورود به بحران تورمی حفظ کرده است. تا زمانی که ضلع سوم مثلث، یعنی انبساط شدید پولی، شکل نگیرد، تورم هرچند بالا و پرهزینه، همچنان قابل مهار خواهد بود. خطر اصلی در ماه‌های پیش‌رو، فشار برای عقب‌نشینی از همین سیاست است. کاهش درآمدهای نفتی و هزینه‌های جنگ کسری بودجه را افزایش می‌دهد و وسوسهٔ بازگشت به استقراض از بانک مرکزی یا تخفیف در محدودیت‌های ترازنامهٔ بانک‌ها را تقویت می‌کند. هر یک از این تصمیم‌ها می‌تواند ضلع سوم مثلث را کامل کند؛ و در آن صورت اقتصاد وارد مارپیچی می‌شود که در آن تورم، انتظارات تورمی و نرخ ارز یکدیگر را تشدید می‌کنند. ازاین‌رو، سیاست‌گذار باید برای رشد نقدینگی خط قرمز مشخصی تعیین کند و به آن پایبند بماند. هزینه حفظ انضباط پولی در شرایط جنگی بالاست، اما هزینه مهار ابرتورم پس از آغاز آن، به‌مراتب سنگین‌تر خواهد بود.

zamanagahi@chmail.ir

خبر

توسعه تجارت با اوراسیا نیازمند رفع موانع تجاری است

وزیر صمت، شفافیت در مقررات وارداتی، تبادل به‌موقع اطلاعات آماری و رفع موانع تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای را از الزامات بهره‌مندی کامل مزایای تجارت آزاد ایران با کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا دانست.

به گزارش زمان، سیدمحمد اتابک، وزیر صنعت، معدن و تجارت در امضای تفاهم‌نامه با کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا در دومین نشست کمیته مشترک اجرای موافقت‌نامه تجارت آزاد ایران و این اتحادیه خواستار پیگیری عملیاتی توافقات، رفع موانع تجاری و استفاده حداکثری از ظرفیت‌های این موافقت‌نامه برای توسعه مبادلات اقتصادی شد.براساس اعلام وزارت صمت، اتابک شفافیت در مقررات وارداتی، تبادل به‌موقع اطلاعات آماری و رفع موانع تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای را از الزامات بهره‌مندی کامل از مزایای تجارت آزاد عنوان کرد. وی بر ضرورت پیگیری مسائل مربوط به عوارض بازیافت خودرو، دسترسی محصولات سیمانی ایران به بازار کشورهای عضو اتحادیه و الزامات واردات محصولات غذایی تأکید کرد و آمادگی ایران را برای همکاری در جهت بررسی و رفع این موانع اعلام داشت. وزیر صنعت، معدن و تجارت در ادامه خواستار تبدیل توافقات به برنامه‌های اجرایی مشخص با زمان‌بندی روشن و تعیین مسئولیت‌های هر یک از طرفین شد و پیشنهاد کرد که دبیرخانه‌های دو طرف با ایجاد سازوکاری برای نظارت مستمر بر اجرای مصوبات، گزارش پیشرفت اقدامات را در نشست آینده کمیته مشترک ارائه کنند.